

СТУДЕНТСКИ ЧАСОПИС ФИЛОБЛОК (2024–2025)

У КОНТЕКСТУ ИСТОРИЈЕ СРПСКЕ КЊИЖЕВНЕ ПЕРИОДИКЕ

Позив на Отворени разговор

Самоорганизована, непрофитна и нестраначки оријентисана група студената Филолошког факултета Београдског универзитета покренула је, са успостављањем и устаљивањем студентских блокада факултета а крајем 2024. године, студентски блокадни часопис – *Филоблок*, чије су прве уреднице Ања Давидовић и Милица Арбутина док су им се касније прикључиле и Ина Станковић и Миа Ковач. Студентске блокаде су се, почев од Факултета драмских уметности Универзитета уметности у Београду, рашириле на више факултета Београдског универзитета, а потом и на друге факултете и државних и приватних универзитета у градовима широм Србије, у Нишу, Новом Саду, Крагујевцу и Новом Пазару.

Како и сами студенти Филолошког факултета у својој програмској белешци о настанку *Филоблока* објашњавају,

„часопис је настао с циљем да пружи простор књижевном и уметничком стварању студената током блокаде факултета“.

Поред тога, иако је настао на иницијативу студената Филолошког факултета, студенти ФФБУ наменили су *Филоблок* „свим студентима“ и позвали су студенте „свих универзитета, факултета и виших школа, као и ученике средњих школа“ да као прилоге часопису шаљу своје радове у свим књижевним и визуелним жанровима, односно, како сами то терминолошки одређују, у свим *форматима*. Овај широко постављени оквир часописних сарадника и читалачке публике, као и предложених жанрова, одговара – макар у намери – ширини студентске и грађанске

побуне која је у Србији наступила након пада надстрешнице Железничке станице у Новом Саду 1. новембра 2024. године.

Услед пада надстрешнице погинуло је шеснаест а тешко повређена једна особа, међу којима су и деца и одрасли. Омладина и грађани недвосмислено су препознали овај догађај као последицу деловања системске корупције у Србији, што је даље за последицу имало грађанско организовање свих слојева становништва. Ипак, у одржавању, заоштравању и ширењу протеста, кључну улогу су одиграли студенти чином блокада својих факултета. Док у петом месецу свакодневних уличних и других видова протеста и демонстрација можемо рећи да су оне опстајале подједнако и захваљујући ризику и терету који су на себе преузели просветни радници Србије, студенти остају најснажнији друштвени, културни и политички актер новопокренутих друштвених процеса у држави. Додатну снагу овом покрету дају гимназијалци али и други средњошколци, који су, како је из историје књижевности познато, често били носиоци револуционарних промена, и то великим делом управо кроз свој (рани) књижевни рад, да поменемо овога пута само сарајевског гимназијалца Ива Андрића и чланове средњошколског самоорганизованог непрофитног и нестраначког удружења Уједињене српско-хрватске омладине, тј. њихове почетке у часопису *Босанска вила* и другим листовима.

Током вишемесечног развијања и преобликовања студентског и друштвеног антикорупцијског покрета, ситуација се, у односу на до сада описану, мењала, а и даље се мења, толико да је чак неизвесно у каквој ћемо друштвеној атмосфери и другим оквирима дочекати и дан Отвореног разговора о часопису *Филоблок*. Управо због тога, важно је враћати се почетним покретачким импулсима који су довели до уобличавања покрета и његових културних и књижевних догађаја и форми.

Како од својих почетака, најпре концептуалних 1968. године, па до званичног оснивања пројекта 1971. године, који ће дуго носити назив *Историја српске књижевне периодике*, а који је и назив средишње едиције ове групе/пројекта/одељења Института за књижевност и уметност – одговарајућа истраживачка група систематски проучава омладинску и студентску периодику, и унутар ње ону револуционарног карактера (од листова Уједињене омладине српске, преко бројних ђачких часописа, па до часописа антифашистичке студентске

омладине), у одељењу *Периодика у историји српске књижевности и културе* приступило би се методолошки утемељеном проучавању часописа *Филоблок*. Била би то истраживачка ситуација без преседана, с једне стране, да се часопис проучава у времену у ком још увек настаје, а, са друге стране, и у историји донекле позната ситуација да се часописима овог типа тренутно пружи архивски и научни оквир. Једно од основних и најопштијих истраживачких питања које се овом приликом може поставити јесте

- Зашто су студенткиње и студенти покретачи/уредници/сарадници *Филоблока* изабрали жанр и форму часописа у времену доминације других облика комуникације?

Друга могућа истраживачка питања односе се на:

- Структуру часописа
- Часопис као архив студентских протеста 2024/2025.
- Однос текстуалног и визуелног у обликовању часописних значења
- Семантичку односно контекстуалну анализу насловних страна
- Анализу уводних „Речи уредништва“
- Заступљене књижевне жанрове
- Поезију, кратке приче, есеје, драме
- Критике, преводе, интервјуе
- Заступљене визуелне жанрове и поступке: цртеж, фотографија, фотомонтажа, и њихов однос према претходним епохама и уметничким правцима/покретима
- Улогу уводног часописног мотоа-цитата
- Тематске доминанте
- Идејне константе
- Индивидуалне ауторске поетике
- Однос потписаног и анонимног (псеудонимног) ауторства
- Позиција и поетика *Филоблока* у односу на друге протестне студентске часописе покренуте 2024/2025.

- Дијахронијску перспективу омладинске и студентске периодике
- Уредничку поетику и политику
- Могућност хитног увођења часописа у филолошке образовне програме
- Етнографски приступ часопису
- Фолклористички приступ часопису

Тим поводом позивамо све заинтересоване, који су са часописом упознати, или тек желе са њим да се упознају (<https://filoblok.info/>), да се придруже

Отвореном разговору

„Студентски часопис *Филоблок* (2024–2025)

у контексту историје српске књижевне периодике“

Овај отворени разговор, као почетни моменат у приступу часопису *Филоблок*, има за циљ да окупи прве сараднице и сараднике у проучавању часописа, омогући изношење првих запажања и истраживачких резултата, и зато ће се одвијати управо у форми отвореног разговора, за који је потребна само пријава учешћа. По жељи је могуће (али не и нужно унапред) пријавити и теме излагања. Излагања могу имати слободнију односно различиту форму: од краћих петоминутних изношења теза до петнаестоминутних стандардних конференцијских реферата. Расправе од десет минута између сваког излагања су очекиване.

Резултати истраживања били би објављени у одговарајућем научном часопису Института за књижевност и уметност (*Књижевна историја: часопис за науку о књижевности*) и зборнику радова одговарајуће едиције (*Историја српске књижевне периодике*), а у складу са плановима рада Института за књижевност и уметност у наредној години.

Датум одржавања предложеног отвореног разговора је **уторак, 20. мај 2025. године**.

Извод из препоручене литературе:

Јован Скерлић, *Омладина и њена књижевност (1848–1871): Изучавања о националном и књижевном романтизму код Срба*. Београд: Просвета, 1966.

Душан Иванић, „О природи часописа“, *Књижевна историја: часопис за науку о књижевности*, б. 21, 1973.

Ђорђе Вуковић, „За једну историју српске књижевне периодике“, *Књижевна историја: часопис за науку о књижевности*, бр. 62, 1983.

Марија Циндори, „Омладински гласник (1904–1905)“, у *Прилози за историју српске књижевне периодике*. Београд – Нови Сад: Институт за књижевност и уметност, Матица српска, 1990.

Душан Иванић, *Књижевна периодика српског релизима*. Београд – Нови Сад: Институт за књижевност и уметност, Матица српска, 2008.

Жанрови у српској периодици: зборник радова, Београд – Нови Сад: Институт за књижевност и уметност, Матица српска, 2010.

Ана Коларић, *Периодика у феминистичкој учионици: часопис Женски покрет (1920–1938) и студије књижевности*, Београд: Фабрика књига, 2021.

Биљана Андоновска, „Младобосанка: Књижевни и преводилачки рад Зденке Марјановић у контексту младобосанске књижевне авангарде“, *Књижевна историја: часопис за науку о књижевности*, бр. 176, 2022.

Станислава Бараћ, „Методологија проучавања периодике у Институту за књижевност и уметност: првих педесет година“, *Књижевна историја: часопис за науку о књижевности*, бр. 177, 2022.

Јелена Милинковић, „Стратегије формирања часописне читалачке публике“, *Књижевна историја: часопис за науку о књижевности*, бр. 177, 2022.

Часопис Жена данас (1936–1940): просвећивање за револуцију: зборник радова.
Београд: Институт за књижевност и уметност, 2022.

Јелена Лалатовић, *Тако се калио челик: омладинска штампа и борба за слободни универзитет 1937–1968.* Београд: Институт за књижевност и уметност, 2023.

План истраживања часописа: др Станислава Бараћ

Мапа дигиталних графика: мср Емилија Љутић

Организација: Научно одељење *Периодика у историји српске књижевности и културе* Института за књижевност и уметност и Институт за књижевност и уметност уз подршку уредница часописа *Филоблок* и Пленума Филолошког факултета Универзитета у Београду.

У Београду, 16. априла 2025. године

